

kli-ca-la bo za se-boj, po-kli-ca-la bo za se-boj.

mf *rit.*

Ped. ** mf* *rit. p* *pp* *ppp*

IVAN LAH:

TJUTČEV IN HOMJAKÓV.

K STOLETNICI DVEH RUSKO-SLOVANSKIH PESNIKOV.

b času, ko ves slovanski svet izraža svoje simpatije veliki Rusiji, ob težkem boju, ki ga bije na daljnem Vzhodu, obhaja rusko slovstvo stoletnici dveh svojih večjih pesnikov, ki sta bila na Ruskem prva glasnika rusko-slovanske ideje. Preden govorimo o pesnikih samih, omenimo nekaj občega, da čitatelj lažje razume njiju pomen.

Takoj ob začetku slovenskega slovstva piše Bohorič v svoji slovnici o slovanskih jezikih in izpeljuje ime Slovani od besede „slava“ (gloria.) Med različnimi slovanskimi narodi našteva tudi „Moskvičane“. Omenim naj, da je bil eden prvih poslancev iz zapadne Evrope, ki je imel pogledati v tedaj še popolnoma neznan „deveto deželo“ rusko in opisati nje skrivnosti, Kranjec Žiga Herberstein. Do tedaj se je vedelo samo, da Rusija eksistira. Pojmi o nji pa so bili v zapadni Evropi zelo čudni, in to po pravici, kajti pismo, v katerem snubi Ivan Grozni angleško kraljico Elizabeto, je na-

redilo čuden vtisk na dvorno etiketo zapadne Evrope. Prostrana Rusija sicer ni imela kitajskega zidu, a je bila vendar prav tako neznana kakor Kitajska. Da bi spoznali to vzhodno uganko in neznanko, je poslal cesar Maks I. učenega Herbersteina v Rusijo, da bi si ogledal deželo, ljudstvo in običaje. Žiga Herberstein — rojen v Vipavi l. 1486. — je torej potoval na ruski dvor (1516—18). Pozneje je šel drugič v Rusijo in l. 1549. je izdal zapiske „Rerum Moscoviticarum commentarii“, v katerih opisuje ljudstvo, dvor in njih navade in dela seveda razumljive geografske napake v opisu dežele. Ta knjiga je ostala zapadni Evropi dolgo glavni vir o Rusiji. Kakor omenja Bohorič Rusov, tako je prepisal tudi oče Marko v svoji slovnici nekaj „od Moskvtarjev“, za kar ga je že Vodnik prijel, češ naj sam „gor gleda“, kako si upa tujo znanost za svojo prodajati. Vodnik piše v opisu kranjske dežele zopet o Slovanih in omenja „Moskvtarje“, ki nam podoben jezik govore... Da je res podoben, so se Ljubljancanjanje kmalu lahko sami prepričali, ko so slišali o francoskih

vojskah v Ljubljani ruske kozake na lastna ušesa. Ali so jih razumeli, ali ne, kdo ve? Naši Ljubljančanje težko kaj razumejo, kar ni prav „kranjsko“ ...

Dočim se je zapadna Evropa bolj in bolj zanimala za Rusijo, se je ta skrivala pred njo in zrla na „propali“ zapad s sovraštvom, deloma iz fanatičnih verskih ozirrov proti „papistom“, deloma pa, ker je imela svoje navade in ni potrebovala zapada, ki je „brezbožen in izprijen“. To nam kaže usoda Jurija Križaniča, ki je predhodnik rusko-slovanske misli. Bil je Srbo-Hrvat, roj. l. 1617. v Zagrebu. Kot izredno nadarjen katoliški duhovnik je prišel v Rim. Tu je proučeval zlasti cerkveni razkol. Začela ga je zanimati Rusija in njeno pravoslavje. Hotel je dokazati, da so Rusi že zdaj v pravi cerkvi, da so popolnoma rimski katoličani, ker če so od Bizanta dobili vero, ni treba, da so prevzeli tudi razkol. Tako je prišel na misel panslovanske katoliške unije. Na Dunaju se je seznanil z nekim Rusom; ta ga je povabil v Rusijo, in res je prišel leta 1659. v Moskvo, kjer je začel pridobivati višje kroge za svojo idejo in je hotel zbuditi v ruskem narodu zavest narodnosti in sorodstva z drugimi Slovani. Tako je začel delati proti tujcem, ki so imeli tedaj glavno besedo na dvoru. S tem si je nakopal sovražnike, in ko je začel na dvoru resno govoriti o uniji in o rusko-slovanski narodnosti, so ga leta 1661. pregnali v Sibirijo, češ, naj si tam ohladi prevročo glavo in srce. Pri tedanji pravoslavni verski gorečnosti na „unijo“ ni bilo misliti, pač pa so bile vseslovanske ideje tega moža velikega pomena, dasi tedanja Rusija še daleko ni bila godna zanje. Šele po smrti carja Alekseja se je smel nesrečni mož povrniti iz petnajstletnega pregnanstva, kjer je napisal svoja glavna dela. Najvažnejše njegovo delo je „Gramatičnoje izkazanije“, nekaka vseslovanska gramatika. Že pred njim je poizkušal sestaviti rusko slovnico Smotrickij; Križaničeva jo pa visoko nadkriljuje. Ideje, ki jih razkriva v svoji gramatiki, so: Ruski jezik — seveda cerkveni ruski jezik, kajti navadni ruski jezik je odkril

šele Lomonosov l. 1755. — je podlaga vsem slovanskim jezikom; temu jeziku podobno govore narodi na zapadu, ki so bili nekaj isti narod z ruskim. Skozi vsa njegova dela se vleče njegova vseslovanska ideja. On graja ruske razmere, posebno ljubezen in zaupanje do tujcev, in v tem je predhodnik slavenofilov v štiridesetih letih preteklega stoletja in predhodnik ruskoslovanske misli, ki se je razvila iz slavenofilstva. Nihče ne more trditi, piše v svojih spisih, da je nam Slovanom po sodbi neba zaklenjena pot do vednosti, kot da bi si mi ne mogli osvojiti znanosti. Tudi drugi narodi se niso v enem dnevu ali v enem letu, ampak počasi učili od drugih. Istotako se moremo mi učiti, če hočemo. Posebno zdaj je čas, ko je Bog v ruski državi vzbudil veliko slovansko državo, ki je še noben drug slovanski rod ni dosegel. — Nadalje piše o nevarnosti, da tujci vodijo rusko armado. Povedal je za tedanje čase nekaj nečuvvenega. Kdaj je umrl, ni znano. Imeli so ga nekaj časa za prvega delavca na polju „primerjalnega jezikoslovja“ in „slavistike“. No, zato je seveda imel mnogo premalo vednosti.

Pozabili so ga, in za njim ni nihče več prišel v Rusijo strašit s takimi „papističnimi in revolucionarnimi zapadnimi idejami“. Nihče več se ni spomnil niti Križaniča niti Slovanov. Reforme Petra Velikega so odprle pot v Rusijo celemu zapadnemu svetu in vsemu, kar je ta imel dobrega in slabega. Uvideli so, za koliko so v Rusiji zaostali, in treba je bilo mnogo dela, da so „v enem stoletju storili, za kar bi bili sicer potrebovali tristo let“. Slovanska misel je spala, in šele pretresljivi prizori na jugu, šele krvave in obupne borbe, ki so jih bili naši bratje pod turškim jarmom, so jo zbudile v Rusiji ...

In ko so se v poznejših časih začeli Slovani zopet zbujati, in ko so nasprotniki rekli, da je treba Slovane „pritisniti ob steno“, se je pa oglasil Tjutčev s pesmijo „Slovanom“ in rekel: Oni kričé, oni grozé: Pritisnimo k steni Slovane! Bomo videli, kako se oprosté iz tega pritiska! Dà, je stena, velika stena, in vas — kliče pesnik Slovanom — ni težko

pritisniti k njej. In kako korist bodo imeli od tega, to je vprašanje . . .

In čudno ta stena je gibčna,
čeprav je granitna ta skala,
in zdavnaj že celo šestino
vsega je sveta obdala . . .

In niso je enkrat napadli, — govori pesnik dalje — tuintam so izruvali kake tri kamene, nazadnje so pa odnehali junaki z razbitimi glavami . . . In ona stoji kot je stala, govori pesnik v izraziti, kot kamen trdi pesniški besedi:

In še stoji, kot prej je stala
in gleda, kakor v boj junak,
in ne grozi, kot bi se bala,
saj v nji je živ že kamen vsak . . .

Vojna l. 1878. je te ideje še bolj oživila. In zdaj lahko izpregovorimo o pesnikih, ki sta prva zbudila v Rusiji zanimanje za druge Slované, kar je umrl Jurij Križanič; ta dva pesnika sta Tjutčev in Homjakov.

Fedor Ivanovič Tjutčev.

Ob začetku XIX. veka so vstali med Slovani štirje veliki pesniki, kateri se še danes kot svetle zvezde blesté na slovanskem nebu. Vsi so izražali v svojih delih zavest, da so Slovani. Mickiewicz je obrnil svojo ljubezen bolj na ožjo domovino, katere nesrečo je čutil globoko v srcu; te nesreče je pa bila kriva tudi ruska država, in v tem je utemeljeno še dandanašnje sovrašтво Poljakov do Rusije. Puškin je pel „pesmi zapadnih Slavjan“. Prešeren je zapisal verz: „Največ sveta otrokom sliši Slave“ in ga celo podčrtal, Kollár je izrazil svoje slovanske misli v „Slavy dceri“. Okoli njih pa so se zbrali ob istem času pesniki druge vrste in opevali svoje ideale po svojem srcu. V to dōbo spada tudi Tjutčev. F. I. Tjutčev je bil rojen 23. novembra 1803 v Orlovski guberniji v selu Ovstug. Bil je iz stare ruske rodbine; imena njegovih dedov se nahajajo med dvorniki vojvoda Ivana III. Že kot deček je Tjutčev ljubil prirodo; bil je nenavadno nadarjen. Leta 1812., ko so Francozi prišli v Rusijo, je bivala njegova družina v Jaro-

slavu, kamor so bili bežali pred sovražnikom, ki je zbudil v Rusiji velikanski strah, obenem pa sovrašтво do nekdanj tako priljubljenih tujcev. Ta strah, ki ga je doživel mladi deček, mu je ostal globoko v srcu. Učitelj mu je bil neki Rajič, ki je prestavljal Vergilija, Torkvata Tassa in druga klasična dela na ruski jezik ter se tudi sam poizkušal v poeziji. Sedem let je preživel Tjutčev v varnih rokah Semjona Jegoroviča in dobil pri njem klasično izobrazbo. Rajič je izdal tudi nekaj „almanahov“ svojih prestav, kar je zbudilo v njegovem vedeželjnem učencu zanimanje za slovstvo. Kot štirinajstleten deček je prevel Horacijjevo pismo „Ad Maecenatem“. Njegov učitelj sam se je začudil lepemu prevodu in ga prečital v Moskvi samemu ostremu kritiku Merzljakovu, ki je tudi pohvalil prevod. V družini je bilo zaradi tega seveda veliko veselje. Bil je tak čas takrat. „Stihi pisatj“, razumeti kaj o slovstvu in biti oster kritik je bilo moderno. Rusija je štela na stotine majhnih pesnikov, ki so komaj čakali, da so našli koga, ki je hotel poslušati njihove verze. Zato so se tvorili povsod pisateljski krogi, v katerih so pesniki in pisatelji drug drugemu čitali svoje dobre in slabe verze. Zato je bilo kritike malo in vse se je s hvaležnostjo, da celo z aplavzom sprejelo. Najimennitnejši tak klub je bil klub „Arzana“ v Peterburgu, katerega duša je bil pesnik Žukovskij, ki je zbiral mlade talente krog sebe; iz tega kluba je izšel tudi prvi ruski pesnik — Puškin. L. 1818. se je preselila družina Tjutčeva v Moskvo. Tu so mladega Tjutčeva predstavili Žukovskemu, ki je bil takrat najbolj proslavljeni mož v Rusiji. Z njim sta bila znana Rajič in oče Tjutčeva. Tjutčev se je tega trenutka dolgo spominjal in ga opeval že kot otrok ob obletnici, pa še potem kot starec leta l. 1873. v pesmi „Na 17. april 1818“. V Moskvi se je začelo živahno delovanje in dom Tjutčeva je videl vedno mnogo posetov. Tja je zahajal tudi Merzljakov, in zvečer se je „pri čaju“ govorilo, kot je bilo moderno, „o Rusiji in o literaturi“. Z velikim zanimanjem se je mladi Tjutčev udeleževal teh po-

govorov. V teh letih je začel pisati tiste pesmi, v katerih tako lepo slika prirodo. On je v resnici „pesnik prirode in vesne“, ki je peval, ne da bi na literarnem polju iskal slave. Ker so sodili vse preveč laskavo, se je pripetilo, da je marsikatera mlada duša trpela na megalomaniji. A l. 1820. je Puškin izdal svoj epos „Ruslan in Ljudmila“, vsa Rusija je pogledala nanj, Žukovski sam je odstopil svoje prvo mesto „kot premagan učitelj zmagovalcu - učencu...“ Javnost je začela zreti s pomilovanjem na slabe „stihotvorce“, in ti so v strahu utihnili, in le skrivaj so še poetje izlivali na papir svoje čute, v javnost si pa niso upali, ker se njih „stihi“ niso mogli meriti s Puškinovimi. Med temi je bil tudi Tjutčev. L. 1822. je končal svoje studije na univerzi v Moskvi in istega leta odšel v Petrograd, kjer je bil prideljen v „Kolegij vnanjih zadev“. Pa že drugo leto so ga premestili v Monakovo. Tu se je pač stožilo domoljubnemu Tjutčevu po Rusiji. — Spomnil se je lepih dni v domovini in opeval prirodo v čudovito izrazitem

jeziku. L. 1825. je mogel le za kratek čas priti zopet v Moskvo. Leta 1826. se je oženil z vdovo ministra Pettersona in si priredil udobno življenje. A služba mu je velela na razna pota. L. 1833. so ga poslali na Jonske otoke, l. 1837. je moral v Turin kot „državni svetnik in kamerher“. V tem času je poslal nekaj svojih pesmi Puškinu, ki jih je natisnil v „Sovremeniku“ pod zaglavjem: „Stihotvorjenja iz Germanije“. Pesmi seveda niso mogle zbuditi nobenega posebnega zanimanja že zaradi naslova, kajti bil je čas romantike, ki ljubi le domače tvarine. Vse je bilo željno le omamljujoče poezije Kavkaza. Zato poslej ni več pesnil. Od leta 1840. do 1854. ni izdal nič leposlovnega, pač pa je pisal v

tem času politične članke, ki kažejo, kako dobro je poznal evropske razmere. Kakor pozneje v domoljubnih pesmih, je pokazal v teh člankih ljubezen do Rusije, obetajoč ji moč in bodočnost. Že tu je pokazal, kako razumeva poklic Rusije, na primer v člankih „Rusija in Germanija“, „Rusija in revolucija“ i. dr. L. 1838. je Tjutčevu umrla žena. Takoj drugo leto se je ženil drugič — s Francozinjo . . . L. 1840. je moral zopet v Monakovo in šele tri leta pozneje je prišel zopet v Rusijo, v Moskvo. Tu je našel Vjazemskega, znanega prijatelja Puškinovega.

Zelo se je izpremenila Rusija, odkar jo je prvič zapustil l. 1823. Takrat se je vse naslajalo ob zvonkih Puškinovih verzih, vse je živelo v sanjavih romantičnih sferah, a zdaj so tavale že Gogoljeve „Mrtve duše“ po Rusiji in učile ljudi misliti. Dva meteora ruske literature sta se prikazala in izginila, Lermontov in Koljcov sta padla drug za drugim v grob. Doba romantike je bila končana. Še so doneli lepi verzi Puškina in Lermontova, oboževatelji Puškinovi so hoteli na-

daljevati staro pot — a ni šlo več. Puškina ni bilo in — romantika se je preživela. Oglašal pa se je resni glas Belinskega: Mi nimamo literature, ne poznamo se, ne živimo resno, s cilji in tendencami; sanjamo o nečem, in to je brez pomena za narod. Časi so se zresnili, nova doba se je približala —: leto 1848. je bilo pred durmi. Privrženci „stremljenja sorokovih godov“ (štiridesetih let) so hoteli naprej, na pozitivno delo. Njim nasproti pa so se oglasili „slavenofili“ in hoteli nazaj k stari Rusiji. Prodril je pa veliki duh Belinskega in pokazal pot za bodočnost, in po tej poti je postalo rusko slovstvo svetovno in veliko, kakor stoji še dandanes na častni višini.

F. J. Tjutčev

F. J. Tjutčev.

V tem resnem času od l. 1840.—1850., ko so iskali novih poti na Ruskem, se je posvetil Tjutčev politiki, kajti videl je, da postajajo za Rusijo tudi politično resnejši časi. Vendar pa ni soglašal s „slavenofili“ te dōbe. Videl je zapadni svet in spoznal, da mora tudi Rusija napredovati s časom. Pač pa se je v njem vedno bolj budilo zanimanje za slovanske narode, ki so bili boje l. 1848. Posebno ga je zanimal žilavi češki narod. Poslej je vedno zasledoval gibanje Čehov in jih pri raznih slovesnostih pozdravljal s pesmimi, posebno ob času vse-slovanskega shoda v Rusiji l. 1867. L. 1854. so izšla njegova „Stihotvorenija“. Skoro pozabljenega pesnika se je spomnil Nekrasov v spisu: „Naši pesniki druge vrste“, in je pokazal, kako lep je jezik in kako krasno opisovanje v poezijah Tjutčeva. Drugo izdanje je oskrbel sam Turgenjev, ki mu je bil dober prijatelj. Tjutčev pa ni bil slavohlepen in se ni dosti menil za svoje poezije. L. 1857. je postal predsednik „Petrograjskega komiteja innostranske cenzure“ in pri tem je ostal do smrti — 15. julija 1873.

Tjutčev je torej preživel vso dōbo ruske poezije: romantiko, različne struje prehodnih let, zmerni realizem, in proti koncu življenja je že čul, kako so se oglašali socialni pesniki. On pa je vedno pesnil po svoje in ni stal pod ničakim vplivom. V mladosti je mnogo prestavljal Goetheja, Schillerja, Shakespearja, Heineja, ki je bil oseben prijatelj njegove prve žene, in druge večje pesnike. S tem si je ustvaril nenavadno izrazit jezik, ki ga nahajamo v vseh njegovih poezijah. V mladosti je bil pesnik prirode. Nekaj lepih prevodov nam je prinesla „Ruska antologija“. Poleg tega je bil svobodoljuben, kar pa je bilo v Rusiji takrat strogo prepovedano. V „Vesni“ govori prijateljem:

Življenja duh in sile in svobode
vse dviga in obhaja nas . . .

Rad posluša šepetanje večera in govori v svojih „Večernih čuvstvih“: „Vnimaj jih pjeniju i molčiči!“ Pomlad, nevihta, morje, dan, noč, svet, jutro, večer, vse kar vidi v

prirodi, vse najde odmev v njegovi duši. Povsod pa se kaže, da ni bival na Kavkazu. Dokler je mamila srca južno-vzhodna poezija, zajeta iz divjih kavkaških gorā, ni mogel najti odziva Tjutčev, ki stoji bolj pod vplivom zapadnih Alp. V tem se toliko razločuje od svojih sodobnikov. Tako izrazitega opevanja prirode težko najdemo pri kakem pesniku. Sčasoma se je še bolj poglobil v svojo ljubljeno prirodo, zagledal se v njene skrivnosti, in te so mu pokazale pot navzgor. Tako je prešel k tisti filozofiji, ki dviga človeka do nečesa višjega, neznanega. Njegova duša želi navzgor. Tudi Puškin in Lermontov sta v svojih zadnjih pesmih prišla do tega hrepenenja. Tjutčev poje:

Zvezda bi duša biti htela,
pa ne takrat, ko v polnoči
z neba svetlijo zvezd krdela,
kakor da so nebes oči . . .

Za dne, kadar kot v svetu skritem
pod žarom solnca se blesté,
kakor božanstva z žarkim svitom
oko na nebu jih ne vzre . . .

In zopet:

S poljane orel zletel je,
visoko k nebu zletel je,
vse više više pod nebo
čez plan peruti ga nesó . . .

Priroda-mati krili dve
mu močni živi dala je,
a moja pot po prahu gre,
daj krila mi, o Car zemlje . . .

Zahrepeni se mu včasih tako, da si želi, da bi vzplamtel in ugasnil:

„Prosijal by i pogas.“

To je ostalo v njegovi duši do konca. A resni zunanji dogodki in nemirni časi so obrnili nase tudi njegove oči. Kot mlad pesnik je žaloval za dekabristi, veselil se nove mladosti, ljubil je svobodo. Resni časi so ga pa navdušili za Rusijo. Gledal je v bodočnost. Ko je padla Varšava leta 1831., peva Poljakom:

Drugačna misel, druga vera
bila je v srcu nam tačas,
z nevihto to, z rešilnim bojem
v okrilje svoje zbrati vas,

po krvi brate, vse Slovane
pod prapor ruski zbrati svoj,
in vesti jih na pot prosvete,
za isti cilj na skupni boj.

Ravno dogodki tridesetih let na Balkanu
in na Poljskem so poostrili slovansko vpra-
šanje. Pesnik tolaži zmagani poljski narod:

„Vjerj slovu ruskago naroda!“

in govori o naši „obšči svobodi“.

Od tega časa poje Tjutčev bolj in bolj
Rusiji. Velika je njegova ljubezen do domo-
vine in veliko zaupanje ima v njeno bodoč-
nost:

„Ne veruj v Rusijo, kdor noče,
a sama sebi verje naj“,

govori tistim, ki so obupali nad bodočnostjo.

In navdušeno ji kliče:

Se boš li dolgo še skrivala
za mrakom zvezda Rúsije? . . .

In zopet:

Vstaváj že Rus, už blizok čas . . .

Pri tem pa se oglašá že z vseslovansko
mislijo:

„Slovanski svet, združi se tesneje!“

kliče Slovanom.

On kaže moč Rusije, da bi zbudil za-
upanje do nje:

Moskvá in Petrograd in Carigrad,
to stolice vse ruskega so carstva,
in kje je meja, kje je konec carstva
na sever, jug, na vzhod in na zapad? . . .

Sedem morij, sedem velikih rek
od Nila do Njevé, od Labe do Kitája
od Volge, Evfrata, od Gange do Dunája
je carstvo rusko in ne mine v vek . . .

Poslej je izkušal spoznati slovanske na-
rode. Prišel je v Prago, in zanimivo je, kaj
je zapisal „Hanki v album“.

Ali naj večno ostanemo razločeni, ali ni
že čas probuditi se in si podati roke drug
drugemu kot krvnim bratom? Dolga stoletja
smo bili slepci, ubogi slepci, blodili smo
in se razgubili na vse konce. In če smo se
slučajno kje srečali, je kri lila v rekah, in
to ne enkrat, meč je prebodel bratska prsa.

In seme brezumnega sovraštva in boja je
prineslo stoleten sad, marsikak rod je po-
ginil ali se je izgubil v tujini. Inoverec, ino-
zemec nas je razdvojil in zlomil naše sile.

Ene uničil je Nemeč,
druge je Turek pobil . . .

In sredi te temne noči, — poje o Hanki —,
je tu na praških višinah junaški mož s skromno
roko zasvetil z lučjo v temo. Kako so se
razsvetlili vsi kraji, kako so se pokazale pred
nami neznane slovanske zemlje!

Gore, doli in primorja
dan prekrasen je obsjal:
od Njevé do Črnogorja,
od Karpatov do Urál . . .

Svita že se nad Varšávo,
Kijev dvignil je oči,
in z Moskvó že zlatoglavo
Višegrad zdaj govori . . .

Razumljivi bratski zvuki
zopet nam postali so,
in zazrejo pozni vnuki,
kar otcí sanjali so . . .

Iz teh besed govori vsa njegova duša.
Slavenofili v tistih letih še niso kazali v
Rusiji druge ideje, nego to, da hočejo ob-
noviti staro Rusijo, kakršna je bila prej, dasi
je njih začetnik Homjakov pač videl tudi
druge Slovane. Na druge Slovane se niso
ozirali. Morda se je v šoli kvečjemu ome-
nilo, da bivajo še drugi slovanski rodovi.
Tjutčev je sam videl zapadne Slovane, spo-
znal je njihove razmere in čas, ki se je
bližal. Vendar se ni dalo nič storiti. Tjutčev
ni ustvaril nobene posebne zveze niti s
Čehi niti s Hanko. Videl je, da še ni prišel
pravi čas, in to je težilo njegova stara leta.
Navdušeno ga slišimo peti ob priliki slovan-
skega shoda v označeni pesmi „Slavjanom“.
Tu jasno izpoveduje, kar je čutil, ko je hotel
pomagati Slovanom, a so mu razmere ve-
zale roke. Prišli so dogodki pri Sevasto-
polu, in razmere na jugu so se pletle, kakor
se pletó do dandanes. In kaj je mogel pač on
sam storiti drugega, kot buditi ideje in obra-
čati ruski družbi oči na druge Slovane?

Navdušen kliče torej Slovanom :

Pozdrav navdušen, bratje naši,
doni vam z bratskih vseh rodov,
pozdrav vam vsem na zemlji naši,
za brate vse je pir gotov...
Zastonj ni zvala vas Rusija
na dan ljubezni in miru,
saj tu je vaša domačija,
ne v gostih, vi doma ste tu...

In dalje poje :

Ne šteje se več za naglavni greh, če
Slovani poudarjajo svoje Slovanstvo. Ene
matere sinovi smo, en jezik govorimo. In
vidite, kaj sovražijo?

Da, strah se z mislijo budi,
da vstaja naš slovanski čas,
da nekaj glasno govori:
Slovanstvo, glejte — to sem jaz...

In sovražniki se bojé te besede pri spo-
minu, koliko let so vladali nad ločenimi
brati. Imeli so preteklost, bodočnost je pa
slovanska, — govori zaupno. In še šumi
nad nami zgodovina svojo grozno povest
o nesrečah — :

In še ostala stara bol je
in čas sedanji še boli,
še Kosovo leži tam polje
in Bela Gora še stoji.

Mi pa upamo, da pride naš dan nekoč,
pravi Tjutčev. Vera nas reši. Mnogo žrtev,
mnogo gorja je za nami, a mi glejmo v
bodočnost in zrimo naprej z roko v roki!...
Enako navdušeno govori Čehom ob priliki,
ko so poslali iz Moskve češkemu narodu
zlato čašo. S tem se je zbudila slovanska
misel v Rusiji, ki si je do danes pridobila
najvišje osebe. „Russkij kružok“ v Pragi ob-
haja letos 25 letnico. Tako so se ideje Tjut-

čeva začele uresničevati. Dobro je poznal
svetovno gibanje in je iste nazore izrazil
tudi v resnih političnih spisih, ne samo v
navdušeni pesniški fantaziji.

Skrb za zapadne Slovane, severne in
južne, mu je ostala do smrti na srcu in mu
težila stare dni, ko je videl v Rusiji še vedno
mrzla srca za slovanske brate. Videl je zu-
nanje moči: Okrepljenje Nemčije po l. 1848.,
videl je nastajajočo novo silo l. 1866., ko so
Avstrijo izločili iz Nemčije. Videl je na jugu
novo sovražno moč, zedinjeno Italijo, ki je
dosegla 1870 svoj vrhunec. Stari Tjutčev je
imel dober pogled v bodočnost. Videl in
doživel je velike navale proti Rusiji l. 1812.,
preteče sile l. 1848., l. 1853., vojno na jugu,
Sevastopol — vse to se mu je vtisnilo v
dušo. Videl je zmago Rusije, a tudi sovražne
sile. In njegovo slovansko srce se je balo
za bodočnost . . .

Njegova zadnja leta so bila temna. Molil
je mnogo. Ni mu bilo dano, da bi bil učakal
l. 1878., dasi je vedel, da mora priti. Ostal
je do zadnjega zvest svojem prepričanju,
in ob koncu svojih dni je že videl okoli
sebe navdušene prijatelje in privrženice slo-
vanske misli. Zazdelo se mu je, da prihaja,
o čemer je sanjal o življenju. In up mu je
dal moči, da je delal do konca :

Pol neba že pokril je mrak,
le na zapadu vidi se sijanje,
postoj, podaljšaj se moj dan,
podaljšaj se očarovanje . . .

A on je „prosijál i pogas“, a svitati se
je jelo bolj in bolj. Ali pa ne bi Tjutčev
zatrepetal, ko bi videl črno noč s severa,
ki hoče zakriti ta lepi večer, če ne zasveti
novo jutro?

(Konec.)

IVAN LAH:

TJUTČEV IN HOMJAKÓV.

K STOLETNICI DVEH RUSKO-SLOVANSKIH PESNIKOV.

(KONEC.)

Aleksej Stepanovič Homjakóv.

Misli, ki jih je izražal Tjutčev jasneje šele po šestdesetem letu, so se že dolgo prej zbudile v mladem srcu prvega ruskega slovnofila, Homjakova. Dočim se je Tjutčev bolj postavljaj na politično stališče in ga je v njegovih mislih bolj vodila ljubezen do Rusije, ki naj bi postala v zvezi Slovanov mogočna za „skupni boj“, je združil Homjakov svobodoljubno idejo z idejo vseslovanstva, kakor govori v „Prošnji“.

Svobode sem! Usmilite se me takoj!
Iz kraja daljnega čarovni glas se čuje
in kri kipi in srce burno se vzdiguje
v ta daljni kraj na boj, na boj...

V tem je izraženo čuvstvo, ki ga je v sebi nosil celo življenje. Homjakov je prvi res slovanski pesnik, poleg tega pa tudi pesnik filozof, globok mislec. Poznal sem na Bledu ruskega profesorja, ki ni šel nikamor brez male knjižice, ki ji je bil naslov: „Stihotvorjenija Homjakóva“. Majhna knjižica je to, a duh v njej je velik in vsaka pesem v nji je biser. Povedal mi je ta profesor, da je Homjakov najbolj priljubljeni pesnik resnih ljudi, in on sam ga je čital in čital ter skoraj polovico pesmi znal na pamet. Tudi nas, celo družbo, je hotel navadno zabavati z njimi. Homjakov je bil globokočuteča pesniška duša, a obenem filozof, učenjak. Pisal je mnogo v prozi o filozofiji in tudi o teologiji. Prvi je z globoko bratsko ljubeznijo zrl na zatirane zapadne brate in jim želel pomagati. A v Rusiji se je takrat moralo molčati, in zato leži

njegova misel globoko v pesmi, in nekaj težkega obleži človeku na srcu, ko jo prebere. Tako težko je bilo njegovo življenje, tako globoka je bila njegova ljubezen do svobode in do ljudi...

A. S. Homjakov (izg. Hamjakóf) se je rodil 1. maja l. 1804. v Moskvi. Njegov oče je bil dvorjanin. Tudi on je bil potomec že starega rodu. V hiši je torej vladal pravi ruski stari duh z globoko vernostjo in z vsemi starimi narodnimi običaji, ki so se takrat v boljši družbi že jeli umikati zapadnim, posebno francoskim navadam. V hiši, ki je bila med „ljubitelji ruske književnosti“, je prejel deček prvo izobrazbo. L. 1812. je bežal iz Moskve pred Francozi s stariši na njih posestvo. To je naredilo nanj velik vtisk, posebno pa še, ko je Moskva zgorela in ž njo tudi stari „dom“ Homjakovih. L. 1815. so se preselili v Petrograd. Na poti sta naš mladi Homjakov in njegov štiri leta starejši brat mislila, da gresta na boj proti Francozom, in že takrat je Homjakov kot enajstleten deček rekel: „Ja pojdu buntovat Slavján.“ Slišal je povest o „Črnem Juriju“, čigar podoba je visela na vsaki postaji, in že v malem dečku se je vzbudilo zanimanje za junake na jugu. Dve leti je ostala družina v Petrogradu, in to prav v času, ko je vladalo v vseh krogih največje zanimanje za rusko literaturo. Homjakov sam je imel za učitelja nekega Žandra, ki je bil prijatelj tedanjega velikega dramatika Gribojedova.

Homjakov je prišel v Moskvo zopet nazaj na univerzo. Tu je začel pridno čitati biblioteko svojega očeta, ki je imel v nji mnogo starih ruskih del še iz časa cerkveno-ruske literature. Vedeželjnega Homjakova je vleklo vse nase, i vsebina, i jezik. Poleg tega je imel čudovito dober spomin, da mu je vse

ostalo, kar je prebral. Pridobil si je že tu tistega globokega znanja, ki se kaže v vseh njegovih filozofičnih in bogoslovnih spisih. Vmes pa, kot je bilo moderno, je „pisal stih“. Poslušal je na univerzi Ščepkina in naredil potem izkušnjo iz matematike.

L. 1821. se je pri njih mudil neki Arbe, bivši guverner, agent filhelenskega podviga. Homjakov je hotel na jug. Arbe mu je preskrbel potni list, in nekega lepega dne je Homjakov izginil iz Moskve. Čez nekaj dni je oče to zapazil in storil vse, da bi ga

vega, višjega, idealnejšega, kot je francoska literatura in francosko življenje. L. 1825. do 1826. je bil v Parizu na slikarski akademiji, a že prihodnje leto je zapustil Pariz in šel na jug pogledat zapadne Slovane in jim pomagat. L. 1828. je bila vojna; Homjakov se je udeležil boja in se bil z veliko hrabrostjo. Po vojni se je vrnil v Moskvo. Veselo, brezskrbno življenje v Rusiji je naredilo nanj mučen vtisk, ko je bil ravnokar videl boj za svobodo in obstanek. In ta nezadovoljnost z družbo tedanje dobe je zbu-

OB BAJKALSKEM JEZERU.

našel. Res so ga zajeli, še preden je prišel iz Rusije, in ga poslali v Moskvo. Od tu so ga poslali v Petrograd v vojno službo. Kot svobodoljuben človek in nemiren duh ni mogel ostati v vojaški službi. Videl je, kako tuji element bolj in bolj zmagovito stopa v rusko življenje in slovstvo. Homjakov je dobro vedel, da je ruska duša slovanska, da ni za njo to, kar je za francosko. Bil je tudi vzgojen v tem duhu in začel je iskati poti, da bi pokazal kaj no-

dila slovenofilske misel, katere začetnik je Homjakov. Videl je Pariz, videl bedo na jugu in hotel je povedati, da Rusija ni Pariz, da tam ne poznajo Rusije. V začetku devetnajstega veka so v Rusiji začeli iskati poti, kako bi postali „ruski“. Dočim so doslej naravnost prepisovali iz francoskih pisateljev in je bilo le nekaj talentov, ki so pokazali tuintam samostojnost, je našla ruska literatura v romantiki rodovitnih tal. A vplivov prejšnjih pisateljev in novih francoskih du-

hov se vendar niti ti pisatelji niso mogli iznebiti. Puškin sam priznava: „Vsak izmed nas se je nekaj učil, ta tako, ta tako.“ Da, celo l. 1812. ni zatrlo ljubezni do tujinstva, dasi so spoznali sovražnike, ki si upajo priti v „sveto Rusijo“ in požgati „matuško Moskvo“. V Rusiji so začeli iskati samih sebe. A Rusija je prostrana, in šele Gogolj-Čičikov jo je našel, ko se je vozil po njenih dolgih cestah s svojo bričko. Literatura je izhajala iz dvora in je stala daleč nad „bezgramotnim“ narodom. Pač so jemali iz naroda, a dajali niso narodu ničesa. Vse se je v dolgem razvitku pripravljalo na resnejši čas. Krylov je v basnih pokazal narodni jezik, Karamzin je pisal zgodovino Rusije, Žukovskij je kazal moč države in vzgajal mlade moči; prišel je Puškin in nastopil je z epom, zajetim iz naroda, kot jih je slišal od svoje „njanje“, Lermontov je peval mile pesmi, in „poet-prosol“ Koljcov je zapel v čistem narodnem tonu. Prišel je l. 1836. Belinskij in zapisal besede: „Mi nimamo literature.“

In pri tem je vztrajal, dasi ni šlo nikomur v glavo, kako more človek pri zdravi pameti kaj takega trditi. Takrat je prišel Homjakov v hišo Kirjejevskih. Brata Kirjejevskaja sta bila domoljuba in nasprotna tujstvu. V hišo njiju matere sta prihajala Hercen in Granovskij. Med nje je prišel tudi Homjakov in pozneje mlajši ljudje, Samarin, Aksakov in drugi. Začeli so resno govoriti o tedanji družbi in literaturi in razumeli so besedo Belinskega tako, da kar imamo, je vse tuje; treba bi bilo iznova začeti na na-

rodnih tleh, treba bi bilo sto let iti nazaj in začeti delo z narodom. To je petrograjska družba nazvala povrat v „nevježestvo“ in mlade domoljube so nazvali „slovenofile“.

Njih ideje so bile sledeče: Oživiti so hoteli zopet staro slovansko Rusijo; poudarjali so nasprotje med „modernim Petrogradom in staro Moskvo“, obsojali so reforme Petra Vel., češ, da je prezrl narodne pravice; novo slovstvo in življenje sta ločili inteligenco preveč od naroda. Torej nazaj k narodu! Narod hrani še, kar je pristno ruskega; torej vzdignimo narodno rusko

moč! Zapad naj ima svoje, mi imejmo vzhod! Pri tem je igralo veliko vlogo tudi versko vprašanje; oglasili so se proti moderni brezbožnosti, ki prihaja z zapada v pravoslavno verno Rusijo. „Slitsja s naródom!“ je bilo njih geslo. Te ideje so se glasila iz družbe, kateri je načeloval Homjakov.

Zbudile so odpor in zasmeh. Svoje misli so priobčevali v „Moskvitaninu“, v „Sborniku“ in v „Moskovskih Sbornikih“ ter

v „Ruski Besedi“. Belinskij je kazal na Gogolja; njegova mogočna beseda je pridobila zase velike duhove, in začel se je pristni ruski realizem na ruskih narodnih tleh...

„Slovenofili“ so stali v nasprotju z dvema strankama: Na eni strani je bila trezna, objektivna Puškinska smer, na drugi realistična smer po potih, katere je hodil Gogolj in ki jih je razkril in odobril Belinskij. Homjakov pa je zapazil višji pomen slovenofilstva. Kot narod je ruski narod slovanski in kot tak ni sam, ampak ima brate. Videl je zapadne

A. S. Homjakóv.

Slovane in se vnel za slovansko idejo. Seveda je bilo vse le ideja, sicer v besedah, a Homjakovu je ležala globoko v srcu. Kot mala iskra je tlela, da pride do duška in se oživi. Saj je bil v istih letih tudi Sreznevskij na Slovenskem in Hrvaškem, seznanil se je z vsemi našimi odličnejšimi možmi, s Prešernom, Vrazom, Gajem, in vendar je ostalo vse to brez trajnejših zvez.

Ideje Homjakova so imele malo, a delavnih privrženecv, ki so stali osamljeni v družbi. Eni so imenovali Homjakova „religioznega fanatika“, ki hoče „vozvratitsja k starinjê“, drugi pa so ga imeli za revolucionarja in brezbožnika. Slišalo se je, da ga odpravijo iz Moskve.

L. 1836. se je bil Homjakov oženil s sestro pesnika Jazikova in je živel v zelo srečnem zakonu, kar mu je dalo moči v težkih časih. L. 1852. mu je žena umrla. Istega leta je umrl Gogolj, ki mu je bil dober hišni prijatelj. Kakor je znano, je bil tudi Gogolj v svojih zadnjih letih zapuščen od prijateljev.

Ti dve izgubi sta napolnili Homjakovu srce z melanholijo, ki se poslej kaže v njegovih globokih poezijah. Edino tolažbo je našel v veri. Za svoje vzvišene ideje, ki jih je nosil od svoje mladosti v srcu, je dobil preziranje in zasmehovanje. Z malim številom prijateljev je delil svojo usodo. Videl je, kako pada vse v nič, o čemer je sanjaril. A upal je vedno, da pridejo drugačni časi. L. 1850. je postal „predsedatelj občestva ljubiteljev ruske literature“. Poslej se je posvetil teologiji, vmes pa je gledal, kaj se godi na jugu. „Orlu“ govori:

Glej, tam so južni kraji lepi,
glej, daljnega zapada sine,
kjer Donava beži po stepi,
oblaki kjer krijó planine . . .

Dočakal je še osvobojenja ruskih kmetov, in ena njegovih največjih želja je bila izpolnjena. L. 1860. je prišel na svoje posestvo v selo Ivanovsko. Tu je zbolel za kolero in isti dan umrl. Prepeljali so ga v Moskvo, in še po smrti se je čutilo ob malem pogrebu, da ga niso razumeli . . .

Če pa se danes govori o slovanstvu, se mora imenovati ime Homjakova na prvem mestu. Homjakov je bil resen in velik duh, poln jasne sile in moči, ki je kar sama silila na dan in se kazala v vseh njegovih delih. Žal, da je nerad pisal. Videč, da ne razumejo njegovih idej, je rajši govoril prijateljem in hranil svoje svete vzore zase, da bi se jim ne smejal lahkomišljeni svet. Pesmi so mu morali prijatelji skrivaj jemati, sam jih ni dajal v javnost. Zato vidimo v vsem tisto bol, ki jo ima srce, kadar čuti, da je treba pomagati, ko hoče delati, pa ne more, ne sme . . .

„Načinatelja“, „dvigatelja“ ga imenuje Kosič v svojih spominih. Zbudil je v Rusiji dotlej nepoznano narodnost. „Če smo Rusi, se to pravi, da smo ruski“, govori neustraheno in o narodnosti piše: „Samo narodnost osvoboduje, ker daje človeku tla, na katerih je mogoče stati, ker daje samostojno podstavo in možnost samostojne analize . . .“ Vera in narodnost sta bili geslo njegovi ljubezni. „Bistvo krščanstva je ljubezen“, piše. In s to vero in ljubeznijo do ljudi in do bratskih narodov še posebej je stopal po težkih potih, a trdno, neupogljivo. Bil je resnicoljuben, odkrit mož, brez fraze. Globoka vera je prešinjala njegovo bistvo. „Živel je v cerkvi“, pravi o njem njegov prijatelj Samarin. Pisal je mnogo o zapadnih verah in o pravoslavju. Kot filozof se je oglasil proti Heglovi filozofiji in njenemu materializmu, ki je bila takrat moderna in je prešinjala vse kroge. Kazal je na napako, ki jo je imela nemška filozofija od Kanta dalje po Fichteju in Schellingu in je pri Heglu dosegla svoj vrhunec. Tu se kaže globokega misleca. Prazni nemški panteizem, kateri je tako mogočno vplival na rusko izobraženstvo, ni mogel zadovoljiti njegovega krščanskega srca. Kot prvi pesnik slovanske misli je navdušen in vnet za boj, za resnico in svobodo. Kako vneto govori:

Vspómnim, my rodnije bratja,
djeti materi odnój,
bratjam bratskija obnjatja,
k grudi grud, ruká s rukoj . . .

Njegovega „Orla“ je prestavil že Koseski.
Čujmo, kako mu govori:

Postavil gnezdo si visoko,
slovanski orel polunočni,
peruti razprostrl široko,
v nebó je šel tvoj let mogočni . . .

O, leti, pa v gorenjem sveti,
kamor svobode sla te vabi,
kjer silni žari so razvneti,
o, mlajših bratov ne pozabi!

In priporoča mu brate

v Karpatah skalnatih, ogromnih,
v balkanskih logih in lesovih,
v mrežah Tevtonov verolomnih,
v železnih tatarskih okovih . . .

In čakajo te v grozni sili,
da tvoje slišijo pozdrave,
da močni velikanski krili
prostreš nad njih slabotne glave . . .

O spomni se jih, bratov južnih,
in pošlji jim pozdrav doneči,
da jih teši v teminah sužnih
svobode tvoje svit žareči
in enokrvnih src mrzloto
z ljubezni vročim ognjem hrani . . .

Te misli žive v njegovih krepkih besedah,
ki se nam zdé, kot da se kar trgajo iz tuž-
nega srca pesnikovega na dan, da bi ne
ostale skrite tam in ga trpinčile . . .

On sam želi hiteti v boj:

Kako hité vojaki na borišče,
kako blišči oko v zmagalnih nadah jim!
Tja, tja na krvipolno naj bojišče
za njimi drzno poletim.
Kako se gnusi mehka mi praznota,
in mrtvi, pusti mirnih dni pokoj,
kot v stepah enolična pota,
kot grob se zdé mi hladni moj.

Videl je mrzloto ruske družbe do ide-
alov, ki jih je gojil, in gnusi se mu veselje
brezmiselne družbe. Zato prosi:

Usmilite se me, o dajte meč bliščeči,
in konja, ki naj bo pogumen in lehak . . .

On že vidi boj, vidi zmagovite voje.
Nerad je daleč od njih, hoče z njimi, ker
čuti okove sužnosti:

Jaz nisem rojen, da razbit sem čoln,
pozabljen ves, ki z morjem se ne bije,
ki slabo mu krmilo gnije,
ki črvov je, trhljne poln . . .

Leteti hoče, pa nad burnimi valovi . . .
Boriti se hoče na smrt:

Zato mi dajte konja, meč mi dajte moj!
V to daljno zemljo poletim kot strela
in vržem se v krvavi boj . . .

Homjakov si je predstavljal slovenofil-
stvo drugače, nego so ga drugi razumeli.
Boril se je za svobodo in pisal:

Vsi veliki, vsi svobodni
pojdemo v sovražni boj,
v eni veri, misli krepki
vzremo vek veliki svoj.

V album Hanki je zapisal že leta 1847.:
Nekoč sem mislil o Rusiji: „Ne daj ji Bog
suženjskega miru, ne daj ji slepe prevzet-
nosti, in morečega duha, duha nezaupanja
vspokoji v njej z duhom življenja!“ In k
temu je pripisal: „Tako molim za vse Slo-
vane. Če ne bo nezaupanja med nami, do-
sežemo uspeh. Moč bo v nas, ako ne po-
zabimo bratstva. Da sem mogel to v vašo
knjigo zapisati, bom pomnil vedno kot ve-
liko srečo.“

Poslušajmo, kaj govori v „Odi“, napisani
na poljsko vstajo l. 1851.:

Potomstva naj prokletstvu bo
izdan, čigar sovražni glas
sovražni meč je dal v roko . . .
proti Slovanom v težki čas . . .

On proklinja stare boje, staro sovrašтво,
staro krvno maščevanje:

Prokleti bodo naj spomini
preteklih časov in prevar!
Bol, maščevanje v nas izgini,
ran ne zacelimo nikdar . . .

In vidi že pogled poeta,
že vidi čase novih čud,
on vidi: Tja do nebesnega sveta
slovanske orle je perut
mogočna, drzna na polet
odnesla, in nad nje v višave
zletel je ruski orel v svet,
in bratje klanjajo mu glave.

Trdna njih moč je v zvezi tesni.
Zaplavajo vsi nad zemljo,
bodočih dni Bojanov pesni
edinstvo jim in mir pojo . . .

Zato uči potem slovanski svet:

Ne poveličuj pred Beligradom
se Praga, češke čast zemlje.
Ne poveličuj pred Višegradom
se zlatokrile Moskve moč...

Pomislimo, da smo bratje, zato:

Ne poveličuj se s svojo silo,
kdor je zmagalec v bitki bil,
ne obupuj, kdor je nemilo
braneč se pal pod težo sil...

Čemulpsko pristanišče v Koreji.

Kdor je padel, vstane s pomočjo drugih:

Preide skoro mrak nesrečni
in davno že pričakovan,
ko bratje vstanejo spet srečni,
zasije nam prekrasen dan...

Homjakov pa je videl, da ne verujejo
njegovi besedi, da ga ne umevajo. Videl je
slovanski greh nesloge in nezaupanja ter

želje po gospodstvu. Kakor preteč prerok
veli:

Ne govorite: To biló je,
to stari je očetov greh,
ne naš; v mladini to prešlo je
in ne pozna več grehov teh...

Ne, greh je ta še z vami večno,
on v duši, v krvi vam živi —
on zrastel v srcih je nesrečno,
ki v njih ljubezni bratske ni...

Dvignite k nebu roke svoje
za grehe vseh preteklih dni,
za vaše kajnske vse poboje,
za grehe bratovske krvi...

za solze dni, ko oslepljeni
ste klicali sovražni grom,
s sovraštvom težkim opojeni,
nad lastne brate v lastni dom...

On kliče k pokori in h kesanju: Mo-
litesj, kajtesj! — za sramoto in smrt
lastnih otrok, za strasno besno sovra-
štvo, za slepoto, za hudodelstva, za
ošabnost, za mrzloto srca, za plenjenje
naroda, za vse, za kar so prišli prosit
ozdravljenja, ne k Bogu, ki ima zmago
v rokah in mir in ogenj ljubezni in
luč resnice, ampak k mrtvim, slepim
bogovom! Odrekli so se vsemu sve-
temu, ljubezni do domovine, in zato se
naj kesajo za grehe očetov in svoje:

Za vse nesreče domovine
pred Bogom blagosti, moči,
molite iz srca globine,
da odpusti vam, odpusti...

Pesnik vidi bodočo moč in sanja o
njej. Ni mu bilo dano, da bi bil doživel
slovanski shod v Rusiji leta 1867. in
vendar, kot da ga je videl, poje veli-
častno v sanjah že l. 1847. o tem veli-
kem dnevu:

Brezzvezdna je polnoč z vetrovi pihljala
in vila se Laba šumeč pod menoj,
o Pragi je duša temna razmišljala,
o Pragi pozabljen je sanjal duh moj...

Duh sanjal je moj... Ej, kje orel pod mano
že davno omagal bi bil -- zaostal,
a jaz pa, kot gnan bi bil s silo neznano,
vse više se dvigal sem v nébesno dalj.

In z neba zagledal prekrasno sem sliko:
Ves v blesku in sreči zapad je sijal,
sem Moravo videl, Posavje veliko,
in slišal šumeče sem Donave val...

In Prago sem videl, In Praga sijala,
sijal na Petrínu tam sveti je hram,
molitev slovanska se je ponavljala
v napevih nikdar ne pozabljenih nam.

In glej, svečenik kot potomec Cirila
molitev je glasno nad narod razlil,
molitev se naroda z njim je glasila
in zrak je napolnil duh svetih kadil.

In molil duhovnik nebeško je Slavo,
in milost Gospodnjo na zapad je zval,
nad Labo, Morávo, nad daljno tja Savo,
in tja, kjer razliva se Donave val...

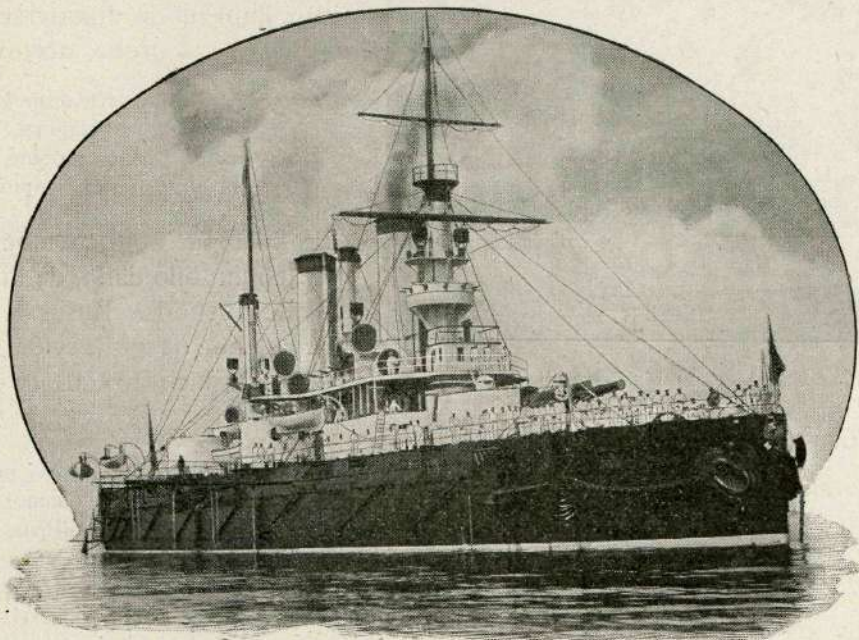
Pesnik je mislil na vse Slovane in njih
bratstvo: Vsi enaki, vsi svobodni, vsi bratje,
vsi veliki! Želel je domovini svobode in
čutil je sužnje moči nad njo in nad celim
slovanstvom.

Ideje Homjakova so začele v šestdesetih
letih prodirati v družbo. Turgenjev sam jih
je pokazal v svojem romanu „Nakanunjê“
(„Na predvečer“), v katerem slika malo-
brižnost ruske inteligence in brezmiselnost

mladih ljudi za južne Slovane. V ljubezni
idealne Helene do bolgarskega dijaka Pisa-
rova, ki opisuje in predstavlja nesrečo in
bedo svoje domovine, je hotel Turgenjev
pokazati, kako ravno ženski element lahko
deluje na tem polju. In res se je začelo
gibanje. Prijatelji Homjakova so razvijali to
idejo dalje, za Homjakovom se je oglašal
Tjutčev, Aksakov, ustanovili so „Slovansko
obščestvo“. Vseslovanska razstava je imela
povzdigniti medsebojno spoznavanje slovan-
skih narodov, a vojni časi so to preprečili.

„Dvajseti vek, slovanski vek“, so govorili.
Prav! Pa bodimo Slovani, kot nas je mislil
veliki prorok, emancipator slovanske misli,
Homjakov! V medsebojni ljubezni težimo
za enim smotrom: Za svobodo in resnico
v ljubezni do vseh! Ob stoletnici se spo-
minja slovanstvo Homjakova kot svojega
prvoborivca. Izdati mislijo njegove slovanske
pesmi v vseh slovanskih jezikih. To naj po-
more, da se razširi njegova bratska ideja
med vse slovanske narode in jim pokaže
pot rešitve „v eni misli, v eni veri“, da
postanemo

„vsi veliki, vsi svobodni!“

POTOPLJENA RUSKA OKLOPNICA „PETROPAVLOVSK“.